

Het paradijs der liefde

De drie straatjes

Gent was niet alleen een schone stad, doch ook een paradijs der liefde. De Vlaamse meisjes hadden immers van bij het begin der bezetting veel genegenheid voor de Duitse soldaten. De 12^e oktober 1914 rukten de eerste soldaten in de oude keizerstad binnen, en een kwartaal nadien had reeds een huwelijk plaats van een flinke Gentse met een Duitse soldaat, die onderofficier was bij het bestuur van de munitie. Er ontsponnen zich ook zoete relaties tussen de dochters der Gentse kwartierhouders en de Duitse soldaten, en deze relaties voerden dan ook onveranderlijk tot geheime verloving en huwelijk. En na het eerste jaar der Duitse bezetting waren er reeds een niet onaanzienlijk getal jonge wereldburgers, waarvan de vader zeker een "boche" was, in de Gentse families binnengesmokkeld. Eens heeft met te Gent een dag beleefd, die lang in het geheugen zal blijven. Het was een warme juni avond in 1916; soldaten van het veldrekrutendepot van het 26^e reservekorps, aangevoerd door generaal-majoor von Hügel met zijn snuitvormige baard, moesten de stad verlaten, waar ze reeds meer dan anderhalf jaar in kwartier hadden gelegen. In gesloten gelederen marcheerden ze uit hun kazernes, over de harde kasseien van de Kortrijksesteenweg en de Elisabethlaan, recht naar het station, en het muziekkorps speelde vrolijke deuntjes. Maar de harten van de landsknechten zaten in hun schoenen. Niet alleen omdat het lot beslist had, hen te gebruiken in de

Somme-veltslag, maar veel meer omdat zij nu voor lange tijd – misschien voor altijd – vaarwel moesten zeggen aan hun beminde Vlaamse meisjes. Want reeds velen van deze opmarcherende soldaten waren te Gent "gelukkige vader" geworden, terwijl ze ook thuis in Duitsland een vrouw en soms verscheidene kinderen hadden. Natuurlijk had de soldaat dat laatste verzwegen bij de Gentse meisjes. De vrouwen en meisjes, die de troepen met betraande ogen zagen vertrekken, leden nog meer. Zonder er doekjes om te winden lieten ze hun smart de vrije teugel, en die smart was zo echt en diep gevoeld, dat de van nature uit spotzuchtige Gentenaars het niet waagden, de liefdespijn der meisjes in het belachelijke te trekken. Niet alleen de verloofden zelf, maar ook de vaders, moeders, zusters en broers, en in sommige gevallen de grootmoeders, hadden er aan gehouden tot het laatste ogenblik bij de vertrekkende soldaten aanwezig te zijn, en zo liepen ze mee tot aan het perron, waar de trein moest komen, om de soldaten op te laden. En hoe langer de oorlog duurde, en hoe meer soldaten er in de etappenplaats Gent verbleven hadden, des te groter werd het getal Gentse verlatenen, en de smart der Vlaamse bruidjes werd hoe langer hoe erger.

Hoog klinkt het lied van de schoonheid en de liefde der Gentse meisjes! Er bestaat slechts één Gent en er zijn slechts éénmaal Gentse meisjes geweest! Er is in Duitsland geen enkele oud-soldaat, die een paar dagen in Gent verbleven heeft, die niet met weemoed aan de schone stad terugdenkt.

In "Gross-Gent" zong men altijd met ware begeestering het liedje van Fritz Pingers: "Gent, Gent, du schöne Stadt...!"

Degene, die lange tijd in Gent gebleven is of die aan een etappenbestuur toegevoegd was, moest, wanneer hij niet erfelijk belast was met begrensdheid, zich niet afgeven met publieke vrouwen. Soldaat, burger, bediende, dokter of officier, iedereen had een tedere verbintenis aangegaan. Wie meent dat ik hem onrecht aandoe, wanneer ik dit beweer, mag mij gerust een proces op de hals schuiven en nadien zelf de kosten betalen. Ik maak natuurlijk uitzondering voor degenen die "anders dan de anderen" in de liefdesdienst voor ongeschikt doorgingen. Niet allen hebben natuurlijk de gelegenheid gehad, zich door de minnedienst een IJzeren Kruis toe te eigenen, zoals luitenant Wettstein.

De soldaten, die voor enige uren te Gent aankwamen, en nog een beetje geld in het beursje hadden, dat op hun borst bengelde of die nog een brood in hun ransel droegen, moesten niet vrezen, geen uitkomst te vinden. De Nodenaysteeg, bij de Duitsers "Kleine Veldstraat" genoemd, het Saghermansstraatje bij de Vogelmarkt en de donkere en kwalijk ruikende Engelstraat aan de Vrijdagmarkt, verborgen een hele reeks schril geschilderde huizen, waarop de liefdesstempel gedrukt stond. Voor de deuren van deze huizen stonden de soldaten "rootje te schuiven", precies zoals hun moeders en vrouwen deden voor de melk-, boter-, eieren- en aardappelwinkels in Duitsland. En deze soldaten

wachten evenals de Duitse vrouwen en meisjes thuis met een hemels geduld, om de zoete vruchten der liefde te smaken.

Daar de reeksen soldaten van alle wapens, die zich iedere dag voor de huizen der Gentse Venuspriesteressen gingen stellen om aan te schuiven, altijd groter en langer werden en ten slotte openlijk ergernis gaven meende de zedelijkheidsfanatieker superintendent Mantel met pastoor Eichel, pastoor Sturm, de deugdzame, en de secretaris van het Witte Kruis te moeten ingrijpen; de etappeninspectie hielp mee.

De stad Gent moest op bevel discrete afsluitingen opstellen voor de ingangen der drie straatjes, teneinde de jonge Gentse vrouwen en meisjes niet in hun godsvrucht te storen, wanneer ze naar de kerk gingen om te biechten. Zo werden de Duitse liefdesdronken soldaten verdoken. Daarbij moest de politie der kommandantuur bestendig een zwaar bewapende post de wacht doen optrekken in de straatjes, teneinde daar voor de orde te zorgen, en iedereen te verplichten zijn beurt af te wachten. De politie moest er ook op waken, dat de Venuspriesteressen de christene zon- en feestdagen door volledige arbeidsrust heiligden, maar ter gelegenheid van's keizers geboortedag mochten ze zich met grotere ijver dan gewoonlijk wijden aan de bevrediging van de liefdesdorst der soldaten.

De gehelmde liefdeswachters der stad Gent werden door de meisjes van plezier beschouwd als schutsengelen, die hen

met raad en daad bijstonden; ten andere een klein drinkgeld werd door de wacht niet altijd geweigerd. Soldaten, die meenden, dat de geverfde meisjes hun werk voor niets deden, hadden het mis. Op het hulpgeschreeuw van de benadeelde kwam de militaire politie aangelopen, en de bedriegers werden, nog voor ze de uitgang der liefdesstraat bereikt hadden, beetgepakt en onmiddellijk terug naar de plaats van het gesmaakte genoeg teruggeleid, om daar hun schuld te voldoen tot op de laatste centiem. De prijs was gewoonlijk vijf mark of een groot brood. Voor buitengewone "toertjes", die "à la Française" genoemd werden, was de prijs bij voorbaat overeen te komen. Wanneer de soldaat dit extra geld niet wilde betalen, moest de liefdesdienster niet eens haar toevlucht nemen tot de gevreesde nachtpot. Ze liep eventjes naar het venster, floot of schreeuwde eens en de bedrieger werd weer beetgepakt door de grijze Hermandad, voor hij nog de levensgevaarlijke drempel van de hoerenkast achter de rug had.

Het vrouwenhospitaal Lousberg

Het spreekt vanzelf, dat de bewoonsters van deze liefdesstraatjes onder de strengste controle stonden vanwege de militaire dokters. Tweemaal in de week, de woensdag en de zaterdag, moesten zij het zeer gevreesde ziekenhuis Lousberg bezoeken waar ze dan door een Duitse dokter, die "politiedokter" genoemd werd, zeer gewetensvol onderzocht werden. De vrouwen, die bij dit onderzoek ook maar verdacht werd, moesten soms wekenlang in het

hospitaal blijven. Geen meisje of geen enkele vrouw, die voor ziek naar Lousberg gebracht was, mocht het hospitaal verlaten, voordat de Duitse militaire dokter, die onder zijn bevel nog de Belgische specialisten had, er heel zeker van was, dat de losgelatene weer volkomen genezen was. Het onderzoek moest tenminste driemaal negatief uitkomen. Wanneer een vrouw door syfilis aangetast was, werd ze behandeld met het Wasserman-systeem, en ook dit moest driemaal bewijzen, dat de verzorging haar geheel genezen had. Daar het onderzoek steeds zeer gewetensvol gebeurde, en men in het belang van het leger de opgesloten vrouwen niet zo heel rap weer liet vertrekken, voelden vele vrouwen en meisjes zich benadeeld. Ze meenden, dat de dokters hen opzettelijk vasthielden om ze van hun vrijheid te beroven, en daarover klaagden ze bitter. Trouwens, het eten was niet uitgesproken fijn, en daarbij was er tekort aan alles. Ze moesten ook werken, namelijk zandzakjes naaien, en voor dit werk ontvingen ze van de stad Gent het treffelijke loon van 10 pfennig per dag. Alle zieke vrouwen en meisjes werden in Lousberg behandeld op kosten van hun gemeente van oorsprong. Het kwam ook voor, dat jonge vrouwen en meisjes in Lousberg terecht kwamen, en er wekenlang vastgehouden werden zonder dat er reden bestond.

De schuld hiervan was echter niet de Duitse politie noch de Duitse dokters, doch in de meeste gevallen was het een Belgische of Duitse verklikker aan te wijven, deze laatste was in vele gevallen een officier, die het meisje in kwestie op de kommandantuur als "ziek" aangegeven had. Dit gebeurde

meestal met meisjes, die niet wilden ingaan op schunnige voorstellen van legerofficieren en Belgen. En al de meisjes, die op de kommandantuur "ziek" aangegeven werden, moesten in het belang van het Duitse leger onmiddellijk aangehouden en naar Lousberg gebracht worden, waar zich op de duur al de zieke vrouwen uit het etappengebied van het vierde leger en het operatiegebied bevonden.

In het begin van 1915 golden nog de bevelen van hertog Albrecht von Wurtemberg, volgens dewelke alle meisjes, die ziek bevonden werden, in behandeling moesten genomen en achter slot en grendel gestoken worden tot na het einde van de oorlog. Maar het gebeurde soms, dat Lousberg tot 1500 werkelijk zieke vrouwen bevatte – in de regel waren er 800 – en dus geen plaats meer over had, zodanig, dat men nog de zalen van een klooster op de Sint-Antoniushoek moest gebruiken om nog meer geslachtszieke vrouwen en meisjes onderdak te brengen. Er was dus geen sprake van, de verpleegde vrouwen langer te houden dan strikt nodig was. Anders had men wel een hele stad moeten bouwen! Later ging men er echter toe over, de vrouwen, die standvastig in geslachtsziekte hervielen, af te zonderen, in het klooster der grijze zusters te Schellebelle. Het kwam namelijk uit, dat de soldaten, die zich lieten bevredigen door de gekazerneerde publieke vrouwen, en die meenden dat zij door de scherpe controle en de gewetensvolle verpleging van deze vrouwen, bij hen zo zeker waren als in de schoot van Abraham, toch altijd weer in de prostitutiekazernes besmet werden.

De statistieken, betrekkelijk de plaats en de aard der ziekte, die door de etappendokter met nauwgezetheid opgemaakt werden toonden aan, dat er nog ongeveer 100 soldaten per week besmet werden bij de 12 meisjes, die zich in de Nodenaysteeg, de zogenaamde Kleine Veldstraat, aan prostitutie overgaven. Al die soldaten hadden een nieuwe ziekte: gonorrhoe. De verstrekkende maatregelen, die door de etappendokters genomen werden om de geslachtsziekten te bekampen in het etappengebied, hadden voor gevolg dat de gevallen van syfilis steeds zeldzamer werden, daar de vrouwen, die de kiemen van syfilis in zich droegen, steeds lang opgesloten bleven in Lousberg. De etappendokter deed ook alles om de middens, waar de soldaten zich konden besmetten, steeds op een minimum te brengen. Alle vrouwen, die onder controle stonden, ontvingen op kosten van het legerbestuur een hele verzameling instrumenten, zalf en artsenuij, waarmee de vrouwen zich na het liefdesspel moesten verzorgen; na deze verzorging werd de besmetting om zo te zeggen onmogelijk. De Venuspriesteressen – er waren er te Gent meer dan 1000 – werden dringend aangemaand, zich van deze instrumenten en geneesmiddelen te bedienen, telkens ze een soldaat in hun schoot ontvangen hadden, en daarbij moesten ze de soldaat wijzen op het bestaande gevaar, en hem aanzetten hetzelfde te doen als zij. Een vrouw, waarvan het vaststond, dat ze niet de nodige maatregelen getroffen had, werd streng gestraft. Bij iedere controle moest de verzameling instrumenten en geneesmiddelen meegebracht worden. Wanneer de

instrumenten, zalven of geneesmiddelen, ontbraken, werd de verzameling weer volledig gemaakt. Er werden geen kosten gespaard om de gezondheid der troepen te beschermen.

Dokter Monokeltje

Gedurende anderhalf jaar was dokter Mulzer, die dan later naar een hospitaal in het operatiegebied overgeplaatst werd, de politiedokter der stad Gent en leider van het instituut Lousberg. Zijn opvolger was de landstormman dr. Br. Sklarek van Charlottenburg, die als verpleger der geslachtsziekten in Gent zeer bekend was. Zijn opvallende gestalte droeg veel bij tot zijn populariteit. Hij had een schitterende kaalkop, die bij duisternis een aanzienlijke concurrentie deed aan de volle maan; hij was ongeveer zo groot als een jonge knaap. De geestige Gentenaars zegden, dat hij een uitgezochte gestalte had, daar hij zich nu bij zijn onderzoek niet moest bukken. Ze noemden hem "Manneke Pis", of ook "Dokter Monokeltje", daar zijn rechteroog steeds een groot glas droeg; hij liep op buitengewoon hoge hielen en had een echte ballonmuts op het hoofd, dit om zijn korte lichaampje op die wijze te doen groeien. Wanneer hij dan aan de zijde wandelde van de lange en verdienstelijke generaal-opperdokter Papenhausen, die lange tijd etappendokter was, lachte heel Gent met het zeer ongelijke paar, dat veel had van de gekende "Zangers van Stettin".

"Manneke pis" was echter een uitmuntend specialist op het gebied van geslachtsziekten. Hij had een eigen beproefd systeem waarmee hij bij de soldaten de acute gonorrhoe op drie tot vier dagen en slepende gonorrhoe op tien tot veertien dagen genas. Hij was de schrik der soldaten, die gedacht hadden wegens de pijnen van deze ziekte niet meer naar het front te moeten gaan. Dokter Sklarek bond de strijd aan tegen alle huid- en geslachtsziekten, en deed dit met een onverzettelijke wil; aangezien hij zeer gewetensvol en stipt was bij zijn onderzoeken, bijzonderlijk bij de verdachte vrouwen en meisjes, werd hij ten zeerste gevreesd en daarbij ook gehaat. Een Gentse brouwer, die reeds jarenlang leed aan een vuile huidziekte, en die met het oog op zijn genezing reeds alle soorten van kuren doorgemaakt had, welke hem door de Belgische specialisten aangeraden werden, bekwam door tussenkomst van dokter Monokeltje volledige genezing in enige weken tijds.

De voormiddagen, 's woensdag en 's zaterdags, waren de lastigste in het ziekenhuis Lousberg. Dan kwamen een paar duizend vrouwen en meisjes, die onder controle stonden van de zedenpolitie en een ouderdom hadden, die variëerde van veertien tot zestig, te voet en per rijtuig in Lousberg aan om zich te laten onderzoeken. Gedurende het onderzoek dat plaats had binnen in het instituut, wachtten buiten honderden Belgische "pooiers" der Gentse Venuspriesteressen bevend en met klapperende tanden op hun terugkeer. Wanneer de "bruid" of vrouw ziek of verdacht bevonden werd, en in Lousberg moest opgesloten worden,

werd de bron van inkomsten voor die mannen voor lange tijd drooggelegd. De vreugde van deze "pooiers", die leefden op het werk van hun vrouw, was dus altijd groot, toen hun bruidjes en echtgenoten na het onderzoek terugkeerden met de melding "onderzocht en gezond bevonden"; ze drukten ze aan het "trouwe" hart en een vrolijke rit per rijtuig naar het "Patijntje", naar de "Trianon", naar de "Anker" of naar het "Staaksken" en een nog vrolijker gelag op deze plaatsen, vierde de goede uitslag. De anderen echter, die hun vrouwtjes na het onderzoek niet zagen terugkeren, gingen traag weg van de plaats des onheils en verdronken hun laatste centiem in hun gewone kroeg, terwijl het vrouwtje zat te wenen achter de dikke muren van Lousberg.

Wie eens getuige geweest is van deze onderzoeken in Lousberg, zou nooit meer de lust gevoeld hebben, die Venuspriesteressen te benaderen en met hen geslachtelijk verkeer te plegen, al ware hij een nog zo verdorven zondaar geweest. Want hier zag men nu die anders steeds geverfde "dames" in hun adamskostuum zonder officiële oorlogsverf, maar met al de weerzinwekkende attributen van de te koop geboden liefde, in de zeer gevreesde stoel zitten. Een treffender aanschouwelijk onderwijs had men in de strijd tegen de geslachtsziekten niet kunnen geven. Schiller's woorden: "Daar wendt de gast zich gruwend af" werden nergens zo waar, als bij het tegenwoordig zijn bij deze onderzoeken.

De vliegeraanval

Het verblijf in Lousberg was, zoals we reeds zegden, voor de vrouwelijke bewoners niets minder dan gemoedelijk. Het werd er echter eerst zeer ongezellig op 6 juni 1917. Om drie uur in de namiddag kruiste er een Engelse vlieger boven het in zonneschijn badende Gent, en hij wierp drie bommen op Lousberg. Ofwel moest hij het langwerpige gebouw voor een kazerne of andere Duitse legerinrichting aanzien hebben, ofwel wilde hij deze verzorgingsinrichting voor gevallen vrouwen uit puriteinse zedelijkheid met bommen van de aardbol doen verdwijnen. Misschien deed hij het ook uit wraakzucht, want de Duitse soldaten, die voor leper stonden, schoten met voorliefde nu en dan, 's avonds, enige granaten af op het belangrijke etappenplaatsje Poperinge, waar de Engelsen huisden. Die granaten troffen dan meestal de woningen van de talrijke Venusdienaressen, die zich aldaar, met dezelfde ijver als hun Gentse collega's, wijdden aan de bevreemding van de kakikleurige liefde.

De bommen van de Engelse vliegers wierpen veel stof en stenen in de hoogte, maar naar het oude spreekwoord "Onkruid vergaat niet!" bekwamen de vrouwelijke bewoners van Lousberg niet het minste letsel. Ze richtten echter schade aan in een andere richting. De meisjes wachtten een vierde of vijfde bom niet af, doch vluchtten hals over kop over de muur weg, om zich in de stad te gaan verschuilen. Ze waren gekleed met het kostuum van verpleegden: korte flanellen rokjes, die juist tot aan de knieën reikten.

In deze al te zomerse kleding vluchtten zo rond de 200 meisjes van plezier, bij klaarlichte dag uit Lousberg weg, en begonnen weer een gevaar te vormen voor de gezondheid van het leger. De Gentse militaire politie had de meeste moeite om de uitgevlogen vogeltjes weer te vangen. De eerste 150 waren betrekkelijk snel aangehouden, en men zette ze spoedig weer in hun kooi, maar met de 50 laatste ging het zo gemakkelijk niet.

De Engelse vliegeraanval had dus werkelijk een goede uitslag, daar hij de Duitse strijdkrachten toch op een zekere manier aan grote gevaren blootstelde.

Alfred Richard Meyer, de schrijver van de "Vlaamse Etappe" en de zeer stemmige gedichten "Voor Ieper", heeft in het gedicht "De vijf Mysteries" onder de titel "Het gesloten Huis" ook het Gentse ziekenhuis Lousberg en dokter Monokeltje dichtertlijk vereeuwigd.

Hij schildert de Engelse vliegeraanval op Lousberg als volgt:

Zesde meisje:

Er valt nog altijd iets uit de hemel neer!
(In de nabijheid valt een bom, daarop nog een)

Zevende meisje:

De kaarten hebben niet gelogen! Dit huis wordt ons graf!

Achtste meisje:

Geen graf! Al de wachters zijn in de kelders gekropen!
De bom heeft de grote poort doen springen!
We zijn vrij! Laat ons naar de stad lopen!
Al heeft ook ieder van ons een gevaarlijke ziekte!

Negende meisje:

We storten ons gauw op de Duitse soldaten!
Meent ge, dat ze deze 800 vrouwen versmaden?
Tot men ons weer zal hebben gevangen,
Verzadigen wij ons en hun verlangen!

Tiende meisje:

Ik moet mij kleden, mijn haar nog kammen!
Het dak brandt! Hoe heerlijk die vlammen!

Elfde meisje:

Dat is niets vergeleken met het vuur van onze liefde!
We zijn geweldig! We zijn ongehoord!
We steken alle straten en straatjes in brand
En jagen de vijand uit het vaderland!

De gelegenheidsdeernen

Het getal gekazerneerde publieke vrouwen was natuurlijk niet groot genoeg om aan de oneindige vraag naar liefde

vanwege de veldgrauwe soldaten te voldoen. Maar de noden van de tijd en, voor alles, het rammelende hongerspook, dat verscheen in de families van de arbeiders, waarvan de kostwinners gevlucht of soldaat waren, of zich in Duitse krijgsgevangenschap bevonden, en dus niets konden binnenbrengen, waren er de oorzaak van, dat het aanbod in de prostitutie de vraag ver overtrof.

Sedan, dat in augustus 1914 gedurende enkele dagen de hoofdplaats was van de etappe van het vierde leger, toonde ons reeds verschrikkelijke beelden van ellende en moreel verval bij de vrouwen. Bij honderden kwamen de jonge meisjes en vrouwen, die honger leden, naar de Duitse landstormmannen gelopen en gaven hun lijf voor een half of een heel brood. Libramont en Halle, die ook gedurende enige tijd de etappenhoofdplaats van het vierde leger waren, toonden hetzelfde beeld. Gent, dat meer dan vier jaar de hoofdplaats van de etappe was, bood de opmerker het rijkste veld aan, voor de studie van de grenzeloze ellende, die door de oorlogswaanzin over de hoofden van miljoenen vrouwen en meisjes gebracht was. De gewetensvolle statistiek van de etappendokter, waarover wij het reeds hadden, toonde aan, dat meer dan vier vijfden der gelegenheidsdeernen, die onder controle stonden vanwege de politie, getrouwde vrouwen waren en daarbij soms moeders van drie tot acht kinderen. Hun kostwinners stonden als soldaat op het Belgische front, of zaten in Duitse krijgsgevangenschap, of waren uit Gent weggevlucht. Ze prostitueerden zich niet om

het plezier van de ondeugd, maar om het brood, waar de arme verhongerde kinderen dag in dag uit naar schreeuwden.

De ongetrouwde gelegheidsdeernen werden meestal gerekruteerd bij de dienstmeisjes zonder werk, fabriekswerksters en naaisters. Bureelmeisjes en magazijnjuffrouwen kwamen weinig voor, daar zij als "onderhouden vrouw" steeds een vaste relatie hadden, met vermogende Gentse nijveraars, bankbestuurders en beheerders, advocaten, zakenlieden, enz., die zich ter gelegenheid van het huwelijk van hun maîtresses niet zelden erkentelijk toonden, door hen aanzienlijke geschenken in geld te doen.

Hoe meer nijverheidsgestichten en handelsinrichtingen er te Gent gesloten werden en vrouwen, mannen en meisjes zonder verdiensten stelden, hoe rapper het getal gelegheidsdeernen verhoogde. In de plaats van de werkloze vader of echtgenoot trad de moeder of de dochter nu op, soms ook beiden tegelijk, om door het prijsgeven van hun lijf de familie te voeden. De prijs, die ze vorderden, veranderde al naargelang de ouderdom, de schoonheid en de manier, waarop zij de aanbidders aanlokten. Het ging van drie tot twintig mark voor een half uur, en van tien tot vijftig mark voor een hele nacht.

De gevolgen van deze nieuwe verdienste toonden zich spoedig. De meisjes en vrouwen meldden zich voor de eerste maal aan bij Lousberg, en kwamen dus onder politiecontrole

te staan. Het gebeurde dikwijls, dat moeder en dochter of verscheidene zusters samen in Lousberg opgesloten zaten. Eens is het zelfs gebeurd, dat de overgrootmoeder, grootmoeder, moeder en kind samen in dit beruchte vrouwenhospitaal opgesloten werden. Het kind kwam daar ter wereld, de moeder telde 14, de grootmoeder 32 en de overgrootmoeder 54 jaar. De twee laatste leden aan gonorrhoe, de moeder aan syfilis en het kind was ten gevolge van deze ziekte voor altijd blind!

Andermaal waren de zeven zusters, de dochters van de waard uit "Het vliegende Paard" samen in Lousberg. Allen leden aan gonorrhoe. De jongste was 17, de oudste 38 jaar oud. De dochters en vrouwen van de koffiehuishouders vormden in het algemeen ook een hoog procent in het getal der gelegheidsdeernen. In de Vlaamse dorpen had men op iedere twee, drie huizen – het gebrek aan drinkwater was hiervan de hoofdoorzaak – één van deze zogenaamde "estaminets", waarvan de naam zeker nog uit de tijd der Spaanse overheersing voortkomt. In de volkswijken te Gent, Brugge en Antwerpen had men zo soms het ene estaminet naast het andere, en het gebeurde ook soms, dat men er in één huis soms twee of drie had, namelijk een in de kelder, een op het gelijkvloers en een op het eerste verdiep.

De eigenaars van deze kroegen waren meestal arbeiders of dagloners, die in vredestijd vast werk en vaste verdiensten hadden, en de kroeg, die soms tegelijk de woonkamer der familie was, werd slechts beschouwd als bijverdiensde, die de

boter op het brood moest opbrengen. Aangezien de oorlog de meeste van deze lieden het brood ontnomen had, werd de kroeg, de drie kleine tafeltjes, de bank en de zes stoelen, de hoofdverdienste, en moest nu het bestaan rekken van het huishouden. Daar echter de jongemannen, die vroeger het cliënteel vormden van deze kroegjes, nu in de oorlog waren, en het oudere cliënteel het geld niet meer had om op café te gaan, waren de Duitse soldaten nu het enige cliënteel van de estaminets. De veldgraauwe soldaten, die reeds zo lang van moeder weg waren, wilde niet alleen een "pintje bier" of een "warm potje koffie", doch ook een beetje verzet voor hart en gemoed. Daarom verkozen zij de estaminets, waar een flinke waardin of een mollige dochter de spijsen of dranken opdienden. Aan de zijde van deze vrouwen of wanneer deze op hun schoot zaten, voelden ze zich gezellig en bijna thuis, overigens omtrent zo goed "als bij moeder". Te Afsnee, een dorpje bij Gent, was er zo'n kroeg, die altijd vol was. De eigenaar had zeven dochters, waarvan de jongste veertien jaar telde, en niet onderdeel in bekoorlijkheid voor haar zes oudere zusters. De veldgraauwe soldaten, die zich thuis voelden in de lage en zeer eenvoudig ingerichte, en doorgaans met rook gevulde gelagkamer, noemden dit kroegje niet anders dan: "In de 14 billekens". Het was voor de soldaten het populairste kroegje van de hele etappe.

De lente van het jaar 1916 bracht de meeste kroegjes de godsklop toe. Er kwam een bevel van het legeroppercommando in Tielt, dat aan de soldaten verbod om in de toekomst nog Belgische eethuizen en herbergen te

bezoeken, en dat de Belgische koffiehuishouders bedreigde met grote boetes en gevangenisstraf, alsook met het sluiten van hun inrichting, indien ze nog Duitse soldaten durfden bedienen. Tienduizenden Vlaamse koffiehuizen en kroegen werden, door de melding "Voor Duitse soldaten verboden", beroofd van hun beste cliënteel en zo naar de ruïne gevoerd. Enige restaurants en herbergen, waarvan de eigenaars of beter de eigenaressen en hun dochters in enge betrekkingen stonden met de toonaangevende kommandantuur- en politieofficieren, werden uitgezonderd, en kregen een andere melding op de vensters, namelijk: "Alleenlijk voor Duitse soldaten". Dit was bijvoorbeeld het geval bij madame Van den Bossche in de Lange Violettenstraat, die in kapitein Jacobi van Friedenau een "warme steun" vond.

Dit verbod, dat zeer onverstandig was, aangezien het eerst uitgevonden en toegepast werd, nadat de Duitse soldaten reeds meer dan anderhalf jaar in Vlaanderen verbleven en overal goed ten huize waren, moest dienen als krachtige afweer van de vijandelijke spionage. Het bleek echter niets anders te zijn, dan een slag in het water die ons de sympathie van duizenden koffiehuishouders ontnam, en die voor ons doodsvijanden werden. De soldaten, die zich in de kroegen met de vrouwen en dochters amuseerden, konden, zelfs indien ze gewild hadden, niets van de belangrijke oorlogsgebeurtenissen verlaten. Door het Ludendorffse leugensysteem wisten ze zodanig weinig, dat iedere Belgische publieke vrouw, die in de armen gerust had van een officier,

meer over de Duitse plannen wist te vertellen, dan wat een aanvoerder van een bataljon in de loopgrachten ervan wist.

Daarbij meende de legerleiding, dat het sluiten van de estaminets de uitbreiding der geslachtsziekten zou tegengaan. Maar ook op dit gebied was het sluiten der kroegen een gevecht tegen windmolens. De vrouwen en dochters die zich tot dan toe nog slechts nu en dan zo bij gelegenheid laten gebruiken hadden, moesten zich nu met het oog op de voeding van de familie geheel aan de prostitutie wijden. Ze zochten dus de straat op, en het geslachtsverkeer gebeurde dan meestal in de vrije lucht of op plaatsen, waar de vrouw of de man niet de nodige maatregelen konden nemen om zich tegen besmetting te beschutten. Er werd dus een negatief resultaat bereikt. De statistiek van de etappendokter toonde duidelijk, dat de hoge cijfers der geslachtsziekten, die na het sluiten van de estaminets in Vlaanderen, welke als broeinesten van besmetting beschouwd werden – moesten afnemen, in plaats daarvan op schrikwekkende wijze in de hoogte stegen. Maar de rode strepen van de generale staf, die vanuit een veilige plaats, met de verrekijker in de hand, de massamoord aanschouwden, en voor deze heldendaad het "Ordre pour le mérite" en andere onderscheidingen kregen, wisten natuurlijk alles best, want ze golden als onfeilbaar.

Het leger der Vlaamse gelegenheidshoeren werd weer geweldig verhoogd, door de oprichting der verdoemde Zivil-Arbeiter-Bataljons. Ze sleepten niet alleen de nog

voorhanden kostwinners van hun familie weg naar de slavernij, doch dwongen weer hele massa's moeders en dochters zich in de armen der prostitutie te werken, om voor zichzelf en hun familie het bestaan te rekken.

De Duitse soldaten stonden verstomd over dit aanbod in massa van hoererende vrouwen en meisjes. Ze dachten er niet aan, hoe deze ongelukkigen door het schandalige systeem van het militarisme overgeleverd werden aan de schande, en dat deze beklagenswaardige vrouwen, die gedurende de lange oorlog niets konden verdienen, geen andere keuze meer hadden, wanneer ze niet van honger wilden omkomen.

Groots en vreselijk was het lijden der mannen die in de oorlog voor niets anders dan een bloedeigen waanzin hun leven aan het front op het spel zetten, en zich moesten laten kreupel schieten door de vijandelijke wapens. Maar nog groter en vreselijker was echter de zielensmart der vrouwen en meisjes, en verschrikkelijk was de pijn der onbemiddelde vrouwenwereld in het bezette gebied. Het waren echte vrouwelijke martelaars, die in de oorlog niet hun leven, maar hun eer moesten offeren.

Oud Gent en Modern Palace

De hoofdmakten voor de te koop geboden liefde waren te Gent: de Veldstraat, de Kouter, de Brabantdam, de Vlaanderenstraat en de ruimte rond het Zuidstation. Hier bommelde de oorlogs-demi-monde rond, die in de

herfstdagen van 1914 nog als eerlijke fabrieksarbeiders en dienstmeisjes met klapperende kloefjes over de kasseien trippelden, maar nu elegant opgesmukt rondwandelden en het betaalkrchtigste cliënteel waren van de Gentse modisten, patisseries en bloemenwinkels. Hier zag men de veldgrauwe soldaten, die ten gevolge van een hogere soldij, zendingen van thuis of door private zaakjes, die ze te Gent dreven, meer geld konden besteden, dan de taks bedroeg voor het kopen van een gewone gekazerneerde publieke vrouw of de nederige prijs van de gelegenheidsdeerne. De "dames" die hier hun gunsten te koop aanboden, waren gewoonlijk voor niet minder dan 20 mark te krijgen, en hun cliënten waren meestal officieren.

Bij regen en wind, hielden de meisjes van plezier zich meestal op in de cinema's rechtover het Zuidstation, zoals "Oud Gent" en "Modern Palace", die lang in het geheugen zullen blijven van de soldaten. Het waren grote zalen, waar de toeschouwers aan tafels zaten en gemoedelijk hun glas bier, cognac of koffie dronken, terwijl het doek de bekende Franse films vertoonde, die natuurlijk zeer verouderd waren, daar er geen nieuwe Parijse films in België meer toegelaten werden. Op de gradins van de zaal zaten dan de soldaten en hielden zich bezig met zich te laten vangen in de netten van de mooie vrouwen, die handel dreven in de liefde. En de soldaten kwamen er bij hopen, reeds van in de namiddag, en in koortsachtige haast bestegen ze de trappen, die naar het verhoog leidden. Ze bleven daar zitten, rokend als een schoorsteen, en radbraakten met hun gezellin, die meestal

wat Duits kende, in het Vlaams of Frans hun liefdescomplimenten. Onder het slurpen van een glaasje likeur of het roken van enige sigaretten werd dan de prijs voor een half uurtje of een hele nacht zoete leute vastgesteld. Wanneer het contract afgesloten was, gedroegen de vrouwen zich naar het spreekwoord: "Tijd is geld" en trachtten ze hun "ridder" zo spoedig mogelijk te bedienen. Daar er zich soms in de galeries van "Oud Gent" en "Modern Palace" werkelijk pikante vrouwenkopjes bevonden, die luisterden naar de klanken der goede muziek, werd de vraag der veldgrauwe kopers soms zo groot, dat ze hun prijs merkelijk verhoogden. De muziek in "Modern Palace" was goed en het orkest had als leider de directeur der concerten in Pathé, Guillemin met de professor van het conservatorium, Achiel Van der Bruggen, als eerste kracht. Het gebeurde ook dikwijls, dat er concurrentie plaatsgreep tussen een kapitein, ritmeester of majoor, waarbij deze soms moesten zien, dat een brave landstormman, die van huis uit veel geld kreeg, er van onder trok met een mooie vrouw, die de hoge omes zelf wilden bezitten. Ze zetten bij zulke gevallen een gezicht op, dat van woede vertrokken was. Maar hier gold het spreekwoord: "Wie meest betaalt, die wint!" De Gentse schonen lieten zich niet bedotten door epauletten, sterretjes of generaalsstroomkjes. De snode mammon, de geldgod, stond voor hen hoger en was gewoonlijk beter te vinden bij de landstormmannen van goede afkomst, dan bij een officier op droog zaad.

Leonidas

De belangrijkste vrouwenmarkt te Gent had plaats in de inrichting van Leonidas, naast de cinema Pathé in de Veldstraat. Leonidas was een Griek, die zich bij de Duitsers uitgaf voor een "broeder in de bond", namelijk voor een Turk, en die gedurende de oorlogstijd een reuzenfortuin verdiende. Zijn inrichting bestond uit een elegant geschikte kelder, waar een orkest vrolijke danswijsjes speelde, en waar het talrijke publiek in rieten zetels en aan marmeren tafels zat. De verbruikers dronken mokka, aten koekjes en slurpten ijs; daarbij werd er bij Leonidas veel wijn en champagne gezopen. De hoedanigheid en de prijs der bestelde waren, lieten de "Broeder in de bond" die met gelaten gezicht aan zijn kas zat met zijn flinke vrouw, een aanzienlijke winst over. Zijn inrichting bloeide zodanig, dat hij reeds in 1916 een tweede kelder liet graven en hij versierde hem op dezelfde wijze.

Alleen het gebrek aan materiaal en het verbod van de Baudirektion 4, verhinderde de "Turk" zijn plan, om namelijk nog een grote derde kelder aan te leggen, ten uitvoer te brengen. De onkosten speelden voor Leonidas geen rol, hij was immers een echte oorlogsprofiteur.

Zijn cliënteel bestond, na het eerste oorlogsjaar, bijna uitsluitend uit hoeren, soldaten en studenten der "Vlaamse Hogeschool", die hier de Duitsers wilden naäpen in drinken en nachtboemelen. Het grauwe gedeelte van de cliënteel was het veranderlijke element, doch de publieke vrouwen waren

de echte stamgasten. En vier jaar lang waren het dezelfde vrouwen. En wanneer het nu gebeurde, dat een onder hen, zoals de "Rode Titi" of het "Paardengezicht" enkele avonden niet bij Leonidas kwamen, mocht men er zeker van zijn dat ze voor een tijdlang hun kwartier bij Lousberg opgeslagen hadden.

Als dan in de lente van 1916 het strenge verbod bekendgemaakt werd dat soldaten en burgers niet meer samen in een café mochten zitten, scheen ook de inrichting van Leonidas een sombere toekomst tegemoet te gaan. Maar de etappeninspectie, kommandantuur en chef der militaire politie deden een oog toe, ten einde de Duitse officieren niet al te zeer in verlegenheid te brengen. De "Turk" moest geen plakkaat aan zijn deur hangen, met de noodlottige melding "Voor Duitse soldaten verboden" en wat heel zonderling was, er kwam ook geen ander plakkaat met de woorden "Alleenlijk voor Duitse soldaten". Men koos, met het oog op de zware nood, waarin de officieren verkeerden, de gulden middenweg en beval de beminde "Broeder in de bond" zijn gasten te verdelen in "bokken en schapen". Langs de rechterzijde van het café moesten nu de schapen zitten – en dat waren de officieren! – en langs de linkerzijde mochten de bokken of de publieke vrouwen plaats nemen. En zo gebeurde het. De soldaten bleven rechts en de meisjes links zitten, en de anders zo lenige en plooibare kelners, Henri en Camille, moesten knorrend als schapershonden tussenkomen, wanneer een soldaat, die nog niets wist van deze scheiding van tafel en bed, zich als een onschuldige engel neerliet

midden in de vergadering der dienaressen van de godin der liefde.

Gedurende enige dagen ging het er stijf toe bij Leonidas. De twee partijen "telefoneerden" elkaar toe met de ogen, en nu en dan speelden ze met hulp der kelners elkaar liefdesbriefjes in de hand, die een rendez-vous in de toiletkamer aanvroegen. Daar werd dan door de fluisterende paren de prijs vastgesteld. Zekere dag echter verbrak het "Paardengezicht" het eerbiedig zwijgen, en nu vlogen de schimpscheuten over en weer, en het duurde niet lang of de scheiding der partijen bestond niet meer.

Er hadden daar dikwijls woeste tonelen plaats. Wanneer soldaten van het front gekomen waren, en daar in het bezit kwamen van een hoer, die eigenlijk reeds half afgesproken had met een officier, kwam het soms tot een handgemeen, zodanig, dat dan de militaire politie moest ingrijpen. Het gebeurde echter dikwijls, dat de officier reeds voor het verschijnen der politie aan het kortste eindje getrokken had.

Het grootste schandaal had plaats de 20^e oktober 1918, weinige uren voor de vlucht der etappe uit Gent. Drie plunderende en bezopen "Koelies" drongen met geladen geweer binnen bij Leonidas, daalden in de kelders en dreven hoeren, officieren en kelners uit de tempel, terwijl ze hun wapens gedurig afvuurden. Alles wat er in huis was sloegen ze kort en klein, en daarna deden zij zich tegoed aan de champagne en likeuren, tot de militaire politie binnenviel, en

de inrichting voor de laatste dagen van de oorlog gesloten hield.

Dat was het voorlopige einde van Leonidas.

Superintendent Mantel

Superintendent Mantel was aan de etappenkommandantuur te Gent verbonden als geestelijke raadgever van de evangelische kerk en hij deed zijn best, om het zedelijk leven der manschappen en der onderofficieren van dichtbij te bewaken, en door voordrachten over de deugd en de reinheid te verbeteren.

Het was natuurlijk met diepe spijt, dat hij op zijn wandelingen door Gent vaststelde, dat de soldaten zich niet alleen gemakkelijk voelden in de bier- en koffiehuizen, maar met voorliefde "rotje stonden te schuiven" voor de schril geverfde huizen in de drie beruchte straatjes, precies lijk de moeders thuis in Duitsland stonden te wachten voor de winkels van levensmiddelen.

Hij legde bij die gelegenheid een heilige eed af en zwoer niet te zullen rusten, voor deze kankerende wonde met wortel en al zou uitgesneden zijn en plaats maken voor de deugd. Hij gaf de nodige onderrichtingen aan zijn ondergeschikte geestelijken en bond zelf de strijd aan, daar hij soms urenlang in de donkere straatjes stond, en vuiligheid noch stank hem konden afschrikken.

De manschappen, die de straatjes binnenkwamen om uit de nood gered te worden door de dartele meisjes, ging superintendent Mantel met rode vertoornde kop en gerimpeld voorhoofd tegemoet en beval hen aan de vrouw, de moeder en vader of aan de kinderen te denken en onmiddellijk terug te keren.

Hij waagde het zelfs in ieder der bordelen binnen te gaan en de soldaten daar van de schoot der deernen af te trekken. Eens heeft hij echter bij een dergelijke tempelreiniging een blauwtje opgelopen. Er was daar een reuzengrote, door de zon gebruinde harige onderofficier, die pas van het front kwam. Deze deed niet eens de moeite zijn uniform aan te trekken, toen de geestelijke op hem af kwam; hij liet zich niet storen. Toen de pastoor hem echter woedend bij de arm vatte, rekte de onderofficier zijn lange armen uit, pakte superintendent Mantel bij het hoofd en bij de kraag en smeed hem woordelijk van al de trappen. "Ga en preek in de kerk, gij!" riep hij hem achterna, "maar kom niet in de hoerenkasten"!

Daar pastoor Mantel zich met deze onzachte terechtwijzing niet tevreden stelde, kreeg hij bij de schade ook nog de schande. Toen hij zich namelijk bij de kommandantuur ging beklagen – de onderofficier was er reeds lang tussen uit getrokken – verklaarde hem kapitein Henz, de adjudant der kommandantuur heel droogweg, dat de pastoors geen soldatenoversten zijn, en dat hij, superintendent Mantel, maar niet naar de bordelen moest gaan.

Toen de brave man dat vernam, liep hij woedend en snuivend naar de etappeninspectie, waar hij beter in aanzien stond. Hij kon niet verkrijgen, dat men kapitein Henz ongelijk gaf, want deze had nu eenmaal gelijk, maar men beloofde hem, hem in zijn strijd tegen de ontucht naar mogelijkheid te zullen ondersteunen.

Daar men de bewuste onderofficier niet meer kon aanhouden, strafte men de algemeenheid; het bezoeken der straatjes werd voor veertien dagen lang verboden. Nadien verplichtte men de bewoonsters der bonte huisjes op straffe van zware boete, de zon- en feestdagen door de sterkste arbeidsrust te heiligen. Terzelfder tijd ontving de kommandantuur het bevel, een militaire politieagent bestendig de wacht te doen optrekken. Deze man was gewapend met revolver en karabijn en moest de orde handhaven en er voor zorgen, dat de soldaten elkaar niet voorkropen in het aanschuiven voor de deur.

Maar superintendent Mantel bleef van die tijd af ver van de gastrijke plaatsjes. Hij verkoos, liever niet meer buiten gesmeten te worden uit een bordeel, temeer, daar dit niet zeer aangenaam was voor zijn dikke buik.

Op zekere dag verzwond deze pastoor zonder meer uit het schone Gent, en kapitein Henz schreef op de dagorde der etappe, die de verplaatsing van de deugzame pastoor vermeldde, met groot en dik geschrift driemaal: "Hoera!"

Maar later heeft het vaderland de wonde gezalfd, door hem het IJzeren Kruis van eerste klasse te verlenen.

Pastoor Sturm

Pastoor Sturm was gedurende lange tijd de katholieke raadgever der etappeninspectie. Hij had een schoon appartement in het huis van de heer baron de Kerchove aan de Kouter, en dronk niet alleen de opgeëiste wijn op, maar ook die, welke zijn sukkelaar van een ordonnans van thuis als "cadeau" ontvangen had. Voor het overige deed hij zich bij de manschappen en onderofficieren, naar het voorbeeld van superintendent Mantel voor als onvermoeibare voorwerker der zedelijkheid.

Op zekere dag kwam hij binnen in een cinema, de "Wintergarten" op de Kuiperskaai, en zag daar een film opvoeren, waarin een jongedame zich in een slaapwagen half ontkleedde. Pastoor Sturm ging eerst twee avonden na elkaar, wellustig knorrend, deze film bekijken, en dan liep hij vlug naar de etappeninspectie en verklaarde daar, dat deze film het zedelijkheidsgevoel van de eenvoudige soldaat op ongunstige wijze moest beïnvloeden. Het spreekt vanzelf dat de film verboden werd.

Voor zijn eigen persoontje was de pastoor echter niet zo heel streng. Dit werd tenminste zo verteld door de brave landstormman, die tijdens de heilige kerstnacht van het jaar 1915 voor het Feestpaleis wacht had, en die voor plicht had,

te waken op de kunstmatige grot die zich daar bevindt, en waarin benzinevoorraden lagen van het etappenautopark.

In deze grot, welke later gebruikt werd om de varkens van de genezingsafdeling te kweken, slopen juist om middernacht twee donkere gestalten. De wacht riep tevergeefs "Halt!" en hij maakte zijn geweer gereed tot schieten. Daar hij nog op tijd zag, dat een der gestalten een vrouw was, wiens toegewijde liefde hij ook reeds voor een "civiel prijsje" gekocht had, meende hij het doel van het wandelende paar te raden en schoot niet. Hij ging heel stil naar het stille plaatsje en verzocht hen dringend hun zaken op een ander terrein in orde te gaan brengen.

Daar de ridder der "dame" zich echter niet wilde voegen naar dit militair bevel, en de wakkere landstormman bovendien nog beledigde, begon deze, met de identiteit van de cavalier vast te stellen; het was niemand anders dan... Pastoor Sturm.

Het geval werd aan de kommandantuur medegedeeld. Daar de mededeling echter in handen viel van de beruchte luitenant Wendling, die ze onmiddellijk in de papierkorf wierp, werd pastoor Sturm niet in de moeilijke toestand gebracht, voor de militairen te moeten gaan verklaren, dat hij die heilige avond in de duisternis van de grond, een middernachtmis had willen bidden voor zijn begeleidster.

Divisiepastoor Orthmann

Divisiepastoor Orthmann, de opvolger van superintendent Mantel, was een etappenfiguur, die in Gent zeer bekend was. Hij was in de bloei van zijn leven, had een voorname buik en een rood gezicht, waarop men graag enige oorvegen zou gegeven hebben. Hij gedroeg zich als een officier en bezocht met voorliefde de hospitalen en genezingsinrichtingen, waar jonge liefdezusters gebruikt werden, die een aangenaam uitzicht hadden en niet riepen, wanneer men ze al eens onder de rokken greep.

De manschappen werden door hem gewaarschuwd voor het gebruik van alcohol. Bij de feestmalen in het officierencasino van de commandantuur te Gent sprak hij hem echter zodanig aan, dat hij aan het einde van het maal dronken als een zwijn onder de tafel lag. Dit is met hem eens gebeurd de avond voor Pasen. Het was dan ook natuurlijk, dat, toen hij de volgende dag een redevoering hield over de opstanding, deze niet de geest van Jezus, maar de vochtige en vrolijke leute van de oude Bacchus ademde.

Bij een eetmaal, dat de commandant op kosten der Gentenaars ter ere van de Duitse kunstenaars gaf, zag een bekende Hamburgse operazangeres zich gedwongen, de divisiepastoor te doen opmerken, dat haar man aan het front stond en dat zij de pastoor verzocht haar met rust te laten. De zuivere patroon scheen namelijk niet te vrezen, zijn

glanzend witte ziel met de zwarte vlek van een echtbreuk te bevullen.

De divisiepastoor geneerde zich in het geheel niet. Heel Gent vertelde, dat hij in een huis aan de Godshuizenlaan een "Pied à Terre", een kamer had, en niettegenstaande dat, durfde hij nog altijd in de soldatenkringen voordrachten houden over de Duitse zedelijkheid.

Daarom kreeg hij het IJzeren Kruis van eerste klasse, en op zekere dag werd hij naar Roemenië verplaatst als opperpriester van het leger in Roemenië.

Officierenborden

De etappenpastoors, die allen met ongelooflijke ijver ten strijde gingen tegen de ontucht der manschappen en onderofficieren, en hun uiterste best deden om hen te beschutten tegen het eeuwig vrouwelijke, deden niet het minste, om de officieren te doen bidden, en hen er op te wijzen, dat de slechte voorbeelden der oversten de goede zeden der ondergeschikten bederven.

Juist de schone stad Gent had voor deze priesters een ruim veld kunnen zijn, om op dit gebied hun werkzaamheid te ontplooien. Er waren te Gent een hele reeks lokalen, waar de officieren zich vrij en ongedwongen konden overgeven aan de genoegens, die met hun stand overeenkwamen. Boven de ingang van deze lokalen stond er gewoonlijk geschreven:

"Alleen voor officieren" of "Voor officieren en burgers", en daarmee werden de soldaten weggejaagd.

Daar te Gent bestond het "Kristallen Paleis" in de Jodenstraat; in de spiegelzaal van dit hol huisden een half dozijn naakte meisjes. Ze waren voorbehouden aan de officieren en moesten zich in rang stellen, wanneer een luitenant of een generaal binnenkwam, om zich een der "Graties" uit te kiezen.

Het boeltje deed beste zaken gedurende de hele oorlog, en de dikke hoer – te Gent en overal in Vlaanderen bekend onder de naam "Dikke Nette" – schonk daar slechte wijn en vierde-klasse-champagne, alsook levensgevaarlijke likeuren. Na middernacht ging het er geweldig toe. Opeens verdween het onderscheid van graad en de jonge luitenant, die van het front kwamen, de begoede kapitein uit de etappe en de flinke officier van de generale staf van het legerbestuur dronken op de broederschap, rookten de "vredessigaren" en kwamen goed overeen. Dikwijls gebeurde het, dat al die officieren zonder uniform, met de spiernaakte meisjes begon te dansen, en dan zongen ze met kraaiend zuipersoorgaan: "Poepje, ge zijt mijn hartedief" tot ze eindelijk door ditzelfde "poepje", na betaling van hun gelag, naar boven gesleept werden, en in de kamers van het huis terecht kwamen, dat hier niet meer zozeer op een paleis leek.

Nog een plezieriger lokaal voor officieren was de Cintra op de Kouter, die door een Belg, die met een Duitse getrouwd was,

gedurende de bezetting van Gent opgezet was. Die hoerenkast was 's nachts zichtbaar, door een grote rode lantaarn, en er hadden talloze orgieën plaats. Er was geen enkele etappenofficier, die aanstoot vond in dit "animeerlokaal" waar ook naakt gedanst werd. Op zekere dag echter geraakte men er handgemeen: een officier maakte ruzie met een meisje, de eigenaar van het lokaal meende zich in de twist te moeten mengen en begon de officieren uit te schelden. De plaats van ontucht werd gesloten, en de eigenaar in de gevangenis gestopt.

Het hotel "Kulmbach", werd na de zalige tijd der "bons" op verlangen van de kommandantuur op dezelfde wijze ingericht. Daar stond een man aan de deur, die iedere onderofficier en officier-plaatsvervanger de toegang versperde, maar die de onbeschaamste Gentse hoeren, welke door de soldaten als zijnde "Kulmbachwijven" vermeden werden, binnen liet komen.

Een vierde bordeel voor officieren was het wijnhuis "Weimar", aan het Zuidstation; het werd precies als de Cintra enkel het tweede jaar van de bezetting geopend.

Daar bovendien nog "Leonidas", "Oud Gent" en "Modern Palace", alsook de Veldstraat en de straten rond het Zuidstation genoeg gelegenheid boden aan de officieren, om zich uit de nood te redden, had men kunnen aannemen, dat er genoeg van die lokalen waren, aangezien ze daarbij nog 1000 keer gemakkelijker dan de manschappen altijd en

zonder kosten naar het nog veel plezieriger Brussel konden reizen.

Maar de officieren waren niet deze mening toegedaan en lieten niet af, te Gent nog nieuwe bordelen te openen. Ook de etappeninspectie hield zich met dit "vraagstuk" bezig. In een geheim document, waaraan ook de generaal der cavalerie von Unger meegewerkt heeft, deelde de etappeninspectie mee, dat zij de verhoging van het aantal bordelen wel ten gunste kon beïnvloeden, maar daarom nog niet goedkeurde. De "Kölnische Volkszeitung" had namelijk gedreigd, de geschiedenis der bordelen in de kamers te zullen doen bespreken.

Er was echter nog een hinderpaal van militaire natuur; het was namelijk moeilijk een scheiding te trekken tussen officieren en gewone soldaten, daar vele bemiddelde en aanzienlijke personen, met kleine graad en zelfs als gewoon soldaat diende.

Dat was nu de zienswijze van de eerlijke en brave generaal von Unger, die nog altijd geloofde in de onschuld van het Pruisische officierenkorps, dat reeds lang geassocieerd was met het schuim der Belgische en Duitse zwendelaars, om te liegen en ploerterijen van alle aard uit te halen!

Dat was de zienswijze van generaal von Unger, die reeds meer dan een jaar in het schone Gent liep rond te wandelen, en zich voor alles interesseerde, en die schijnbaar niet wist, dat er reeds vier bordelen voor officieren in de stad bestonden

en daar met toelating van de kommandantuur en van de militaire politie glanzende zaken deed.

Dat was de zienswijze van generaal von Unger, die goed oppaste of er ergens nog een Frans plakkaatje hing, om het te laten vervangen door een Vlaams, maar die de papiertjes met "Uitsluitend voor officieren" nog niet scheen gezien te hebben, en die niet wilde weten dat deze bordelen, officiersmessen en magazijnen voor de lagere graden en gemene soldaten potdicht gesloten waren.

Hotel de la Cloche

Later, toen de vermolmde en ondermijnde stemming der manschappen met alle middelen, waaronder het openen van nieuwe bordelen, weer goed moest gemaakt worden, bekende de etappeninspectie te Gent, dat men ook nog meer moest doen voor het opvrolijken van de officieren, ten einde te voorkomen, dat deze genietters van grote wedden, aanzienlijke toeslagen uit de belastingsgelden en vette koeken uit de mess voor officieren, het volbrengen van hun vaderlandse plichten zouden staken.

Op het einde van het jaar 1917 werd onder de regering van de etappeninspecteur, generaal der infanterie Emil von Schickfus und Neudorff, te Gent weer een nieuw bordeel voor officieren geopend, namelijk het "Hotel de la Cloche" op de Kuiperskaai. Sedert einde 1914 was dit lokaal steeds gebruikt geworden voor militaire doeleinden, en het had eerst

gediend als hospitaal voor officieren met geslachtsziekten, en dan later was het een soldatenkring geworden.

Op kosten der stad Gent was het opeens veranderd in een verrijnd bordeel voor officieren, en met een slag beroofde het het "Kristallen Paleis" in de Jodenstraat, het lokaal voor naakte dansen "Weimar" aan het Zuidstation en het "Hotel Kulmbach" op de Kuiperskaai bijna geheel van hun cliënteel.

In zijn soort was het ook werkelijk een puike inrichting, en bij de feestelijke inwijding waren de hoogste militaire besturen, onder andere het oppercommando van Tielt tegenwoordig. Er werden vrolijke doopredevoueringen gehouden, en de hoeren, die op kosten van de kommandantuur van Brussel gekomen waren, vonden veel bijval. Majoor Bruggemann-Ferno, de toenmalige chef van de etappeninspectie en de luitenanten Wendling en Haarmann van de etappenkommandantuur Gent, vierden een echte triomf. De eerstgenoemde was de warme verdediger en de laatste de hoofdinrichter aan dit lokaal geweest.

Uit kommandantuursmiddelen, dat wil zeggen geld, dat men de Belgen, daaronder de armste het liefst, onder de een of andere vorm afgenomen had, werden de bediening, de directeur, het Belgisch orkest en nog vele andere grote onkosten van dit bordeel voor officieren betaald.

De dranken en verfrissingen, die daar geschonken werden, waren uitmuntend en spotgoedkoop. Champagne, wijnen en likeuren, die hier bij hele stromen vloeiden, kwamen

regelrecht uit de oude oude voorraden, die door de Duitsers uit de meest verborgene en diepste kelders gehaald waren en in beslag genomen werden om de zwaargekwetste en zwaar zieke soldaten te verkwikken.

Maar nooit hebben zulke werkelijk goede en krachtige oude wijnen de afgematte levensgeesten van doodzieke Duitse vaderlandsverdedigers weer in het leven moeten roepen!

De goede wijnen, champagne en likeuren, die men bij de Belgen stal, gingen niet naar de hospitalen, doch regelrecht in de officierenmessen en bijzonderlijk naar het "Hotel de la Cloche", waar ze tot brakens toe door de kelen van de Duitse officieren en van de vuile Brusselse hoeren gespoeld werden.

Daarom is het "Hotel de la Cloche" een lokaal waaraan veel gewezen officieren lange jaren nog met weemoed zullen terugdenken. De grote en schone spiegelzaal op het gelijkvloers en de elegante kamers op de eerste verdieping baadden heel de nacht door in een verblindend, toverachtig licht, terwijl de soldatenkringen en kantines, alsook de Belgische koffiehuzen steeds om 11 uur 's avonds moesten gesloten worden om licht te sparen.

De plaats, waar vroeger de zo deugdzaame etappengeestelijken, als superintendent Mantel, pastoor Sturm en divisiepastoor Orthmann, schone en roerende voordrachten hielden over de Duitse zedelijkheid, weerklonk nu iedere nacht van de wellust verwekkende muziek en de wilde schreeuwen der driftige officieren en der bezopen

hoeren, die in wilde zotte kringen rondansten op het gladde parket.

Dikwijls gebeurde het, dat een rukwind door de geopende vensters voer en dwars door de sigarettenrook, het zweet en de zoete geuren, de donder der kanonnen mee binnenbracht. Daar buiten, ver van deze ontuchtige grote zaal, waar de lucht zo dik was, dat men ze kon snijden, aan het vuurverschroeiende front werden de lichamen der Duitse kameraden in stukken geschoten. Dan bedekten de Brusselse hoeren rillend hun naaktheid, waarop de lippen van Duitse officieren rode vlekken gebrand hadden.

Boven aan de drempel van het tweede verdiep, dat veel schone afzonderlijke kamers telde, zat als een cherubijn voor het paradijs een oude grijze onderofficier van de gezondheidsdienst met de overbekende spuit, protargol en zalf.

Het gebeurde soms, dat de kamers niet spoedig genoeg vrij kwamen en dan schaamden de paren zich niet in de gang datgene te doen, wat eigenlijk in de kamers had moeten gebeuren; dit geschiedde voor de ogen van allen, die daar waren.

Het gebeurde ook dikwijls, dat een dergelijke zotte "gevechtsdag" der heren officieren eindigde in een schrille wanklank. Een paar officieren, die thuis vrouw en kinderen hadden, werden handgemeen wegens deze of gene Brusselse hoer. Er werd dan gedreigd met gevecht en men schold elkaar

uit; sabels en pistolen kwamen tevoorschijn, de champagneglazen braken, en de flessen kwamen terecht in de grote glanzende spiegels. Soms lag hier of daar een dartel meisje te huilen. Een der "ridders", die haar lichaam genoten had, weigerde de gunst te betalen, en hij beweerde dan, dat ze elk de helft van de gemaakte leute gesmaakt hadden.

Een dergelijke episode was dan voor de heren officieren een "goede farce".

Prostituees en Duitse officieren op de Kouter